

DOCENT

KENNIS IS MACHT

RIE atria

DE LESSEN VAN DE

ZWARTE
MIGRANTEN
VLUCHTELINGEN
VROUWENBEWEGING

TIJDLIJN

1975

Oprichting Turkse Vrouwen Vereniging Hollanda Türkiye Kadınlar Birliği (HTKB).

Turkse vrouwen richten de Turkse Vrouwen Vereniging Hollanda Türkiye Kadınlar Birliği op. Ze bespreken hun gemeenschappelijke problemen en gaan op zoek naar oplossingen. De HTKB organiseert o.a. taalcursussen, nailessen en spreekuren.

Foto: Anne Vaillant (Collectie IAV-Atria).

Bijeenkomst van vereniging HTKB in buurthuis Oosterhoek op 8 maart 1982.

1979

Molukse vrouwen richten de landelijke vrouwenorganisatie Kelompok op. Enkele Molukse vrouwen verzamelen zich al vanaf 1952 in de christelijke Federatie Kaum Ibu Protestan Maluku di Belanda.

Fotograaf onbekend (Collectie IAV-Atria). Landelijke Zwarte Vrouwendag, 1986.

Oprichting activiteitengroep voor Molukse vrouwen Kelompok Aktivitas Umum Untuk Wanita Wanita Maluku.

1980

Ashanti is een marxistisch blad voor en door Surinaamse vrouwen. Er worden veel thema's besproken, van abortus tot onderwijsprojecten of lesbische relaties tussen zwarte vrouwen. De laatste uitgave verscheen in 1987.

Foto: Bertien van Manen (Collectie IAV-Atria). Presentatie eerste uitgave Ashanti, sept. 1980.

Presentatie eerste nummer Ashanti, het blad voor en door Surinaamse vrouwen.

Affiche: Ontwerper onbekend (Collectie IAV-Atria). Affiche van de Marokkaanse Vrouwenvereniging, 1982.

1982

Oprichting Marokkaanse Vrouwen Vereniging Nederland (MNVN).

De MVVN focust zich op de rechtspositie en zichtbaarheid van Marokkaanse migrantenvrouwen. De MVVN wordt opgericht door Marokkaanse vrouwen die het oneens waren met het feit dat het Steunkomitee Marokkaanse Vrouwen (1977) door autochtone Nederlanders werd geleid.

Uit publicatie: "Vrouwen van Nijmegen. Twintig Jaar in Beweging", De Feeks, 2000.

Voordracht Julia da Lima tijdens de Winteruniversiteit Vrouwenstudies, 17 dec. 1983.

1983

Statement van Julia da Lima op de Winteruniversiteit Vrouwenstudies in Nijmegen.

Julia da Lima leest de 'Verklaring van de Zwarte Vrouwengroep' voor tijdens de Winteruniversiteit Vrouwenstudies in Nijmegen. 'Zwart' is een politiek begrip dat alle vrouwen van kleur aanduidt. Na deze verklaring gaan Zwarte vrouwen zich steeds meer verenigen.

1984

Oprichting Zwarte lesbische groep Sister Outsider.

Foto: Robertine Romeny (Collectie IAV-Atria)

De oprichters van Sister Outsider, v.l.n.r. José Maas, Tania Léon, Gloria Wekker, Tieneke Sumter. 1984.

Sister Outsider is een organisatie voor Zwarte vrouwen die van vrouwen houden. Sister Outsider is vernoemd naar een essaybundel van Audre Lorde. Haar rol als inspiratiebron voor de ZMV-Vrouwenbeweging was groot.

1986

Oprichting Stichting Flamboyant, een ontmoetings- en documentatiecentrum voor Zwarte vrouwen.

Flamboyant is de eerste grote, landelijke organisatie waar Zwarte vrouwen kennis en ervaringen delen.

Affiche van Stichting Flamboyant, 1986.

Ontwerper onbekend (Collectie IAV-Atria).

1994

Nadat de subsidie wordt stopgezet, besluit een groep vrouwen van Stichting Flamboyant hun activiteiten voort te zetten onder de naam ZAMI (1991).

Tiye International is een overkoepelende organisatie van 21 Nederlandse ZMV-Vrouwenorganisaties. Tiye strijdt nog steeds op wereldwijd niveau om gelijke kansen voor ZMV-Vrouwen en gelijke rechten voor mannen en vrouwen te realiseren.

Foto: Mieke Schlaman (Collectie IAV-Atria). Plaatselijke netwerkcoördinatoren van Tiye International, 2005.

Oprichting Tiye International, de koepelorganisatie van landelijke organisaties van ZMV-Vrouwen.

1986

1995

Foto: Mieke Schlaman (Collectie IAV-Atria). Deelnemers tijdens de VN-Wereldvrouwenconferentie in Beijing, 1995.

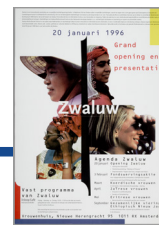
De vierde VN-Wereldvrouwenconferentie vindt plaats in Beijing.

De vierde VN-Wereldvrouwenconferentie in Beijing is een van de grootste bijeenkomsten ter bevordering van vrouwenrechten ooit gehouden.

Hierbij zijn ook afgevaardigden uit Nederland aanwezig die namens organisaties uit de ZMV-Vrouwenbeweging hun stem laten horen.

Oprichting Zwaluw,

1995 transculturele vereniging van vrouwelijke vluchtelingenorganisaties.

Ontwerp: Shohaila Najand (Collectie IAV-Atria).

Affiche voor de officiële opening van Zwaluw op 20 januari 1996.

Zwaluw zet zich in voor emancipatie en integratie van vluchtelingenvrouwen in Nederland en wil bestaande stereotypen doorbreken. Activiteiten bestaan onder andere uit literaire cafés, politieke, sociale en culturele debatten en interculturele dans- en kooklessen.

E-Quality is het eerste kennis- en expertisecentrum voor gender én etniciteit. Maatschappelijke kwesties worden niet alleen vanuit de witte norm maar ook vanuit een ZMV-perspectief belicht. E-Quality is in 2012 opgegaan in het huidige kennisinstituut Atria.

Foto: Amazone Nativel (Collectie IAV-Atria). Medewerkers E-Quality.

1998

Oprichting E-Quality, expertisecentrum voor gender en etniciteit.

De conferentie 'Dansen op de Denkvloer' is een belangrijk moment van uitwisseling en kennisvorming voor ZMV-Vrouwen uit verschillende domeinen. Lokale initiatieven, kunstenaars en wetenschappers komen samen. De bijeenkomst wordt georganiseerd door het Netwerk voor Inter-Etnische Vrouwenstudies (NIEUWS).

Collectie IAV-Atria. Voorkant programma 'Dansen op de Denkvloer', 26 en 27 april 1996.

1996

Conferentie 'Dansen op de denkvloer: bewegende visies op vrouwen in de interetnische samenleving'.

HANDLEIDING

Niveau: vanaf vmbo-3

Dit lesprogramma introduceert de geschiedenis van de opkomst van de Zwarte, Migranten- en Vluchtelingenvrouwenbeweging (ZMV-Vrouwenbeweging) in Nederland en slaat tegelijkertijd een brug naar het heden. Het lesprogramma bestaat uit vier thema's: Wij Zwarte vrouwen, Kennis is macht, Vriendschap & Liefde en Let's organize. Bij elke les hoort een kennisclip. Bekijk vooraf aan de les klassikaal de kennisclip en bespreek dit met je leerlingen. Bij vraag één wordt op de kennisclip ingegaan. De lessen kunnen zowel in een reeks als los van elkaar gegeven worden.

Thema

Kennis is macht: In 1983 vindt een belangrijk moment plaats voor de Zwarte, Migranten- en Vluchtelingen Vrouwenbeweging (ZMV-Vrouwenbeweging). Tijdens een vrouwenconferentie draagt de feministe Julia da Lima ongevraagd een statement voor. Daarin verklaart ze dat ze zich als zwarte vrouw niet herkent in het programma vanwege het witte perspectief van de organisatie. Het programma negeert de belangen en leefwereld van Zwarte vrouwen. Na deze verklaring wordt er door Zwarte vrouwengroepen een gezamenlijke vuist gemaakt.

Lesdoelen

- Leerlingen kunnen uitleggen waarom de Winteruniversiteit Vrouwenstudies en het statement dat Julia da Lima daar hield een belangrijk moment is in de geschiedenis van de ZMV-Vrouwenbeweging.
- Leerlingen kunnen initiatieven noemen waarmee de ZMV-Vrouwenbeweging een tegengeluid lieten horen tegen racisme in de Nederlandse maatschappij.
- Leerlingen weten dat het belangrijk was voor de emancipatiestrijd van ZMV-Vrouwen om archieven en bibliotheken vanuit hun eigen perspectief op te richten om zo controle uit te oefenen over wat werd bewaard.
- Leerlingen kunnen verschillende thema's en onderwerpen noemen die binnen organisaties van de ZMV-Vrouwenbeweging aan bod kwamen. Bijvoorbeeld in hun activiteiten en publicaties.

De Zwarte, Migranten- en Vluchtelingenvrouwenbeweging

Vrouwen met een migratieachtergrond die afkomstig zijn uit de voormalige koloniën, of naar Nederland kwamen als vluchteling of omdat zichzelf of hun man als goedkope arbeidskracht aan de slag gingen, hebben in het Nederland van de jaren zeventig en tachtig te maken met zowel racisme als seksisme. Zwarte vrouwen en vrouwen van kleur voelen zich niet alleen genegeerd en gediscrimineerd door de Nederlandse regering en uitgesloten van de Nederlandse cultuur, maar ook door vrouwen die zich engageren in actiegroepen zoals Dolle Mina en Man Vrouw Maatschappij.

Zwarte vrouwen en vrouwen van kleur verenigen zich onder de paraplu Zwarte, Migranten- en Vluchtelingenvrouwenbeweging om in de maatschappij hun plek op te eisen. Ze creëren nieuwe initiatieven voor de emancipatie van vrouwen uit voormalige Nederlandse koloniën, vrouwelijke arbeidsmigranten en vluchtelingenvrouwen. Zij ontwikkelen belangrijke ideeën, begrippen en theorieën, bijvoorbeeld het zogenaamde 'Kruispuntdenken' of intersectionaliteit. Deze methode gaat ervan uit dat alle vormen van discriminatie of privilege – denk bijvoorbeeld aan gender, klasse, ras, seksualiteit, leeftijd, religie en gezondheid – samen bepalen hoeveel (of weinig) macht iemand heeft.

Moeilijkheidsgraad

Om dit lespakket voor meerdere leerjaren en niveaus toegankelijk te maken, zijn de vragen opgebouwd in basisvragen vanaf niveau vmbo-3. Voor meer verdieping kun je jouw klas de verdiepingsvragen en/of onderzoeksvragen aanbieden. Dit staat duidelijk aangegeven op de werkbladen. LET OP: de onderzoeksvragen zijn meer tijdsintensief dan de standaard- en verdiepingsvragen.

ANTWOORDEN

Vraag 1

- A Eigen antwoord. Bijv. werk, moederschap.
- B Dat Zwarte vrouwen alleen aan bod komen als onderzoeksobjecten niet zelf aan het woord komen.
- C Bij thema's over vrouwen in andere landen, zoals Sri Lanka.
- D Omdat er daarmee geen aandacht wordt besteed aan Zwarte vrouwen in Nederland.
- E Eigen antwoord

Vraag 2

- A 2x2 uur per maand.
- B 1.) De opkomst van rechtse partijen.
2.) De moord op een zwarte jongen
- C Nee, de rechter oordeelde dat racistische motieven niet bewezen waren.
- D Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: Ja, er waren skinheads bij de moord betrokken en er was waarschijnlijk racistische taal geuit. Daarom is het aannemelijk dat veel mensen het een racistische moord vonden en het dus niet eens waren met de rechter.
- E Ze lieten op de radio hun stem horen, ze kwamen in opstand tegen racisme in Nederland.

Vraag 3

- A Voor alle organisaties van ZMV-Vrouwen want het gaat over emancipatie van Zwarte, Migranten en Vluchtelingenvrouwen
- B Eigendommen, geschriften, publicaties zoals boeken, kranten en tijdschriften, foto's enz.
- C Omdat ze zich niet herkenden in de bestaande archieven en bibliotheken. Zo kon hun materiaal toch bewaard blijven.
- D Eigen antwoord.
- E Ze hadden alsnog behoefte aan een ontmoetingscentrum. Hun missie was nog niet voltooid

Vraag 4

- A Dat het belangrijk is voor (Turkse) vrouwen om deel te nemen aan de maatschappij, omdat daarmee de wereld beter wordt
- B Hoe je als Turkse vrouw je eigen plek kunt veroveren in de maatschappij
- C Om toegankelijk te zijn voor Turkse vrouwen die de Nederlandse taal (nog) niet voldoende beheersen.

Vraag 5

- A Onvrede
- B Door hun ongenoegen over de positie van vrouwen in de maatschappij te uiten, riepen ze de vrouwen in hun gemeenschap op om op te staan en zich uit te spreken
- C Eigen antwoord. Bijv. Seksisme, racisme, homofobie
- D 1.) Om zelf een brief in te sturen
2.) om uit hun comfortzone te stappen en deel te nemen aan de community ter bevordering van emancipatie en bevrijding.
- E Eigen antwoord. Bijv. Ze bespreken thema's als homofobie, racisme en seksisme in samenhang.

Vraag 6

- A Voor vrouwen van kleur en iedereen die geïnteresseerd is in een ander geluid.
- B Eigen antwoord. Bijv. Zwarte vrouwen steunen elkaar
- C Eigen antwoord
- D Het is een collectief van en voor vrouwen van kleur. Ze bespreken ongelijkheid binnen de samenleving en houden zich bezig met activisme.

Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis verzamelt, beheert en bewaart informatie over de positie van vrouwen en genderverhoudingen in de samenleving. Met haar kennisbronnen – bibliotheek, archief en onderzoek – levert Atria een bijdrage aan het debat over de positie van vrouwen in hun maatschappelijke én historische context.

Educatieplatform F-site biedt geschiedenisdocenten lesmateriaal over vrouwen uit de geschiedenis, toegespitst op de tien tijdvakken uit het geschiedenisonderwijs. Het dient ook als inspiratiemateriaal voor leerlingen die een spreekbeurt willen geven of een werkstuk willen maken over een historische vrouw. Natuurlijk is F-site er ook voor iedereen die meer wil weten over vrouwen uit de geschiedenis: van de prehistorie tot nu.

De ZMV-Vrouwenbeweging

Dit lesprogramma introduceert de geschiedenis van de opkomst van de Zwarte, Migranten- en Vluchtelingen-Vrouwenbeweging (ZMV-Vrouwenbeweging) in Nederland en slaat tegelijkertijd een brug naar het heden.

Lesprogramma met vier kennisclips en lespakketten

Atria en F-site presenteren vier kennisclips en bijbehorende lespakketten over de acties van de ZMV-Vrouwenbeweging. Elke clip heeft een eigen korte docentenhandleiding, werkblad en antwoordvel.

Het lesprogramma bestaat uit vier onderdelen:

- Wij, Zwarte vrouwen
- Kennis is macht
- Revolutionaire vriendschappen
- Let's organize

Collectie IAV-Atria

In de clips en het lesprogramma is uniek archiefmateriaal gebruikt van zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen dat afkomstig is uit de Collectie Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV) bij Atria. De Collectie IAV is één van de oudste collecties over vrouwen en gender wereldwijd.

Disclaimer

Wij hebben ons uiterste best gedaan om bronnen en rechthebbenden van het hier getoonde materiaal, te achterhalen. Indien materiaal is getoond waarvan u (mede) rechthebbende bent en u niet als bron of rechthebbende wordt genoemd, of waarvoor u geen toestemming heeft verleend, verzoeken wij u contact met ons op te nemen.

Colofon

© maart 2022

Dit lesprogramma is aangeboden en ontwikkeld door Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis, en Van Gisteren, oprichter en bestuurder van Stichting F-Site, educatieplatform over vrouwen uit de geschiedenis.

Het lesprogramma is mede mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds, het VSB Fonds en het Aletta Jacobs Fonds.

Grafisch ontwerp en opmaak

Burobraak, visual identity & social design
Arjan Braaksma en Janey de Jong

Fotografie

Tirza Lempers, Studio HER

Cover

Lakiescha Tol, Sohna Sumbunu
en Veronika Vygon van Zetje In

Klankbord en advies

Nancy Jouwe en Rachel Rumai Díaz

